

א-ב. אבימי ורב נחמן נקטו שאין לקמוץ מכלי שעל גבי קרקע, אלא צריך שכהן יגביה הכלי בימינו כשאר עבודות. הלכך צריך שלשה כהנים למעשה הקומץ; שני כהנים להגבהת שני כלים בימינם, וכהן נוסף לקמוץ בימינו.

והוא הדין בשנים, באופן שהכהן המגביה את הכלי בשעת הקמיצה, מניחו וחוזר ומגביה את הכלי השני (תו"ח). ובטהרת הקדש צדד שצריך דוקא שלשה, כי כלי הקבלה צריך להיות מזומן מיד בעת הקמיצה ביד כהן.

ורב ששת ורבא הסיקו שאפשר לקמוץ מכלי שעל גבי קרקע. ולפי זה די בכהן אחד הקומץ מכלי זה ונותן בכלי אחר. ולכך בלחם הפנים די בארבעה כהנים נכנסים, לשני סדרי הלחם ולשני הבויכים. ועוד ארבעה כהנים שמקדימים לפניהם, ליטול שני סדרים ושני בויכים שעל השולחן.

ג. מבואר בגמרא שאין לקמוץ מגודש הכלי אלא מתוכו (שכל דבר הטעון כלי אין חשוב 'כלי' אלא תוכו. רש"י). וממדה טפופה (= מלאה) שאינה גדושה – רשאי.

ד. קומץ שחילקוהו בשני כלים – רב נחמן אמר שלא נתקדש, כדין קבלת הדם. וכן חזר רבא ועמד בשיטתו. הרמב"ם כתב שמועיל לצרף שני החצאים לקדשו.

ה. אמר רבא: מקדשים מנחה בכלי שעל גבי קרקע, שכן מצינו בסידור בויכין שמסדרים אותם על השולחן כשהוא מונח על הקרקע.

בדיני טבילת האצבע בדם והואותיו – ע' בובחים מ צג.

דף ח

יג. א. מנחת חביתין, האם היא באה ומתקדשת בכלי כשהיא בשלמותה, או כשרה אף לחצאין כשם שקרבה לחצאין?

ב. הפריש חצי עשרון למנחה והניחו בכלי שרת, ודעתו להוסיף – האם נתקדש בכלי?

ג. האם מרכיבי המנחה השונים, יכולים להתקדש בכלי כל אחד בפני עצמו, או שמא אין כלי מקדש אלא כשהמנחה על כל מרכיביה נמצאת בתוכו?

א. הכהן מביא את מנחת החביתין מביתו (כלומר מקדישה קדושת דמים. עתוס' נ: חזו"א כא,ה) כשהיא שלמה – כמידת עשרון (מנחה תמיד. מחציתה...).

הביאה לחצאין ואחר כך צרף הכל בכלי שרת – כשר (זבה תודה). ומשמע בגמרא שדין זה מעכב, משום שנאמר בה 'חוקה'. הלכך אם אין לו עשרון, אינו מביא כלום (מנחת חינוך קלו מ'דרך מצוותיך').

לדברי רבי יוחנן (ורב), אף קידושה בכלי אינו נעשה לחצאין (כן דרש מקרא מהכתוב הנוכר). ולרבי אלעזר – קדושה לחצאין.

א. הלכה כר"ח שאינה מתקדשת לחצאין (רמב"ם מעשה הקרבנות יג, ב).

ב. כתבו התוס' (בד"ה ולרבי חנינא) שאף לרבי אלעזר מצוה לקדשה כשהיא שלמה. ומפשט דברי

רש"י (בד"ה אלא להביא) משמע שאין צריך.

ב. מי שהיה צריך להביא עשרון למנחה והפריש חצי עשרון ונתנה בכלי שרת; רב אמר אינו קדוש וריו"ח אמר קדוש. ודוקא בשדעתו להוסיף, אבל אין דעתו, סובר רבי יוחנן שאין המנחה קדושה לחצאין (שכן דרש מהכתוב במנחת חביתין ושיטתו למילף מלתא ממלתא). וכן אמר רבי יוסי בברייתא.
א. אפשר שתנא קמא בברייתא חולק וסובר שאינו קדוש אף בדעתו להוסיף, ורב סובר כמותו. וגם ת"ק אינו חולק – הלא רב תנא ופליג (ע' שטמ"ק, ק"א, ז"ת).
ב. לדברי רבי אלעזר שמנחת חביתין קדושה לחצאין, הוא הדין שאר מנחות קדושות לחצאין, שהרי שיטתו ללמוד מנחה ממנחה (כ"מ בגמרא). ואולם נראה שדוקא חצי עשרון הואיל ומצאנו כן בחביתין, אבל פחות מזה – לא. אבל לרבי יוסי ורבי יוחנן אפילו פחות מחצי קדוש הואיל ודעתו להוסיף (עפ"י חו"א כא,ה).
ג. הלכה כרבי יוחנן.

ג. רב אמר: כל אחד ממרכיבי המנחה יכול להתקדש לבדו בכלי, שכן מצינו במנחות שפעמים בא כל אחד לבדו; סולת ולבונה ללא שמן – בלחם הפנים. סולת ושמן ללא לבונה – במנחת נסכים. סולת ללא שמן ולבונה – במנחת חוטא. שמן לבדו – לוג שמן של מצורע. לבונה לבדה – שכן מצינו לבונה הבאה בבזיכין לבדה.
לדברי רבי חנינא, כל המנחות הטעונות סולת שמן ולבונה – אין כלי שרת מקדש חלקם אלא שלשתם כאחת.
מהרמב"ם משמע קצת שפוסק כרב, ועדיין צ"ע (קרו אורה ושפת אמת. ובלקוטי הלכות נקט שהלכה כרב).

ד. א. היכן נקמצות המנחות?

ב. מה דין מנחה שנקמצה בהיכל, ודין אכילת שיירי מנחות בהיכל?

א. המנחות נקמצות בכל מקום בעזרה ואינן טעונות 'צפון' ולא 'קרן המזבח' (וקמין משם – ממקום שרגלי הזר עומדות, היינו עזרת ישראל).

א. הוא הדין למנחת חוטא (עפ"י רש"י ורמב"ם. ועתוס' זבחים סג; מנ"ח קכה,ג).

ב. קידוש הקומץ בכלי, לדעת הריב"א (מובא בשטמ"ק זבחים סג בהשמטות) צריך שיהא בצפון. יש מי

שכתב שדבריו אינם אמורים אלא במנחת חוטא (עפ"י אבי עזרי מעה"ק יב,יב).

ב. אמר רבי אלעזר: מנחה שקמצה בהיכל – כשרה (שכן מצינו בהיכל סילוק בזיכי לחם הפנים שהוא כקמיצה במנחות הנקמצות).

וכן אפשר לאכול שיירי מנחות [ושאר קדשים] בהיכל בעת הדחק, כגון כשהאויבים לוחצים מבחוץ.

הקיפו את ההיכל אפשר לאכול אף בקדש הקדשים (עפ"י רמב"ן במדבר יח).

שחיתת קדשים ואכילתם בהיכל – ע"ע זבחים סג.

דיני קידוש היבש בכלי לח ולהפך, נתבאר בזבחים פח.

דף ט

- טו. א. בלילת המנחה, האם טעונה 'כלי שרת', 'כהונה' ו'פנים'?
- ב. מנחה שחסרה קודם קמיצה, מה דינה?
- ג. שיריים שאבדו או חסרו (או שנטמאו מקצתם או כולם) בין קמיצה להקטרה – האם יקטיר את הקומץ? ומה דינם של השיריים הנותרים? כיצד הדין בזבחים באופנים הללו?
- ד. לחם הפנים שנפרס קודם פירוק המערכת או לאחרי – מה דינו?
- א. בלילת המנחה נעשית בכלי שרת, אך לאו דוקא על ידי כהן (והביאה אל בני אהרן הכהנים וקמץ... – מקמיצה ואילך מצות כהונה). ולרבי שמעון (יה): יציקה ובלילה פסולות בור.
- א. ברמב"ם משמע שצריך כלי אך לא כלי שרת בדוקא (ע' לחם משנה מעה"ק יג, ה). ויש לפרש כן בדעת רש"י בברכות לו: שלכך יוצא ידי חובת מצה במנחה. והקשה תר"י הלא אינה נאכלת בכל מושבות. וי"ל שסבר שא"צ כ"ש ואף לא בפתיחה, נמצא שיכול לפדותן ולאכול בכ"מ. מהגרז"ג גולדברג שליט"א). ועכ"פ לכתחילה נראה שצריך (וע' ק"א; יד דוד; שפ"א; חזו"א כה, ג; חו"ב. וע"ע מש"ח נשא ז, פו).
- ב. משמע ברמב"ם שאף כי יציקה ובלילה כשרות בור, לכתחילה הכהן צריך לעשותן (ע' מג"ה קטז; שבת הלוי ח"ה קונטרס הקדשים מא, ובמפרשים להלן יח).
- ג. תנופה והגשה צריכות כהן, שאין זר קרב אצל מזבח (תוס' וש"ר [ויש שלמדו זאת ממשמעות הכתובים. ערמב"ן ויקרא ב]. וכבר העירו מדברי התוס' במגילה שהגשה אינה צריכה כהן. ונראה שאף לדבריהם לכתחילה ודאי צריך כהן. ובח תודה להלן יב. וע' גם תפא"י ומצפה איתן מגילה).
- ד. קידוש המנחה בכלי אינו צריך כהונה. ואולם סידור לחם הפנים על השלחן צריך כהן (תו"י יומא כט: ד"ה נעשה). וכן אמרו בתוספתא (פי"א) שנתנית הלבונה לבזיכים נעשית ע"י שני כהנים. אבל הרמב"ם לא הזכיר זאת.
- נבללה מחוץ לעזרה; לדברי רבי יוחנן פסולה (כיון שעשייתה בכלי שרת. ואע"פ שאינה צריכה כהונה. וכשיטיה שצריכה פנים וכשרה בור. קרית ספר). ולדברי ריש לקיש כשרה (מדלא בעי כהונה). תניא כוותיה דרבי יוחנן. (וכן נקטרה סתמא דגמרא בפסחים לו.).
- א. לכאורה נראה שגם ריש לקיש מודה שלכתחילה יש לבלול בפנים (טהרת הקדש. ובלאו הכי כתבו התוס' שמכוער הדבר להוציאה).
- ב. משמע שלדברי הכל אין המנחה נפסלת ביציאתה מהעזרה אע"פ שכבר נתקדשה בכלי, אלא רק מקמיצה ואילך נפסלת ב'יוצא'. ומ"מ מכוער הדבר להוציאה.
- ושמא מנחות כהנים שאין בהן קמיצה, נפסלות ביוצא משיקדשו בכלי (תוס'). והביאו מרש"י במקום אחר שכל שנתקדש בכלי נפסל ב'יוצא'. וע"ע להלן עט. לחם משנה פי"ג סוף ה"ה).
- ג. בשפת אמת צידד ש'בלילה' שאמרו – לאו דוקא, שהרי בלילה אינה מעכבת אלא יציקת השמן, ואם נתן השמן בפנים והוציאה ובלל בחוץ – כשר. אבל התוס' (כאן ולהלן יח סע"ב) לא נקטו כן 'וצ"ע לדינא'.
- ובזבחה תודה צידד להפך; שמא יציקה אינה חשובה מעשה לפסול.
- ובחזו"א (כה, ג יא. וע"ש כט, טו) כתב שיציקה כיון שהיא מעכבת – פסולה בחוץ אף לריש לקיש (וע"ע טהרת הקודש וקרן אורה).
- ד. נראה שהבולל גם כן צריך להיות בפנים לרבי יוחנן (חזו"א כ ב, יד).
- ה. נראה מוכרח שלריש לקיש, פיטום הקטורת חוץ לעזרה – כשר, שהרי אין צריך כהונה. וכן דעת רבי יהושע בן לוי (בירושלמי שקלים ד, ג). אבל אנו קיימא לן (רמב"ם כלי המקדש ב, ו) לפסול (עפ"י משך חכמה פקודי לט, לג–לח).